

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A701 Taigarietgans (*Anser fabalis*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De taigarietgans is een grote, slanke rietgans (lengte 69-89 cm), ongeveer even groot als een grauwe gans, en duidelijk groter dan de toendrarietgans. De lange snavel en afgeplatte kop geven een 'langgerekt kopprofiel', wat in combinatie met de lange, dunne hals soms zorgt voor een zwaanachtig uiterlijk. De donkerbruine kop en hals gaan over in een lichtere bovenborst. De taigarietgans en de toendrarietgans lijken sterk op elkaar. Taigarietganzen hebben doorgaans veel oranjegeel op de snavel, terwijl dit bij toendrarietganzen meestal beperkt is tot een bandje bij de snavelpunt. Determinatie van taigarietganzen dient altijd te gebeuren op basis van een combinatie van kenmerken. Deze voorheen wijd verbreide overwintelaar is na een sterke afname sinds eind jaren tachtig inmiddels een zeer zeldzame wintergast. Aanvankelijk werd aangenomen dat de Nederlandse overwintelaars behoorden tot de Oostelijke Flyway. Op grond van ringgegevens wordt er inmiddels evenwel van uitgegaan dat Nederlandse taigarietganzen deel uitmaken van de Centrale Flyway, een subpopulatie binnen de Noordoost-Europese/Noordwest-Europese flyway-populatie. Het broedgebied van deze vogels strekt zich uit van Noord-Scandinavië tot ver in het oosten van Siberië.

Bron: Saxifraga - Piet Munsterman

1.2 Relatief belang binnen Europa

De Noordoost-Europese/Noordwest-Europese flyway-populatie wordt geschat op 82.000-97.000 vogels, waarvan in Nederland minder dan 1% verbleef tijdens de trektijd en winter in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensmaximum van de taigarietgans betrof 6 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 67% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](https://natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

B. Bescherming

2. Status

Taigarietgans *Anser fabalis* (A701). Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

Kleine aantallen komen nog sporadisch voor in beek- en rivierdalen in Oost- en Zuid-Nederland, waar een voorkeur bestaat voor relatief kleinschalige agrarische landschappen nabij natte heide- en hoogveengebieden. Ondiepe rustige wateren in de heide en het hoogveen worden daar als slaapplaats gebruikt. De soort kent vaste 'traditionele' slaapplaatsen en voedselterreinen. De foerageergebieden liggen meestal tot op ongeveer 15 km afstand van de slaapplaats, met uitschieters tot op 30 km. Op de traditionele pleisterplaatsen vormen de taigarietganzen vaak aparte groepen die zich weinig mengen met andere ganzensoorten.

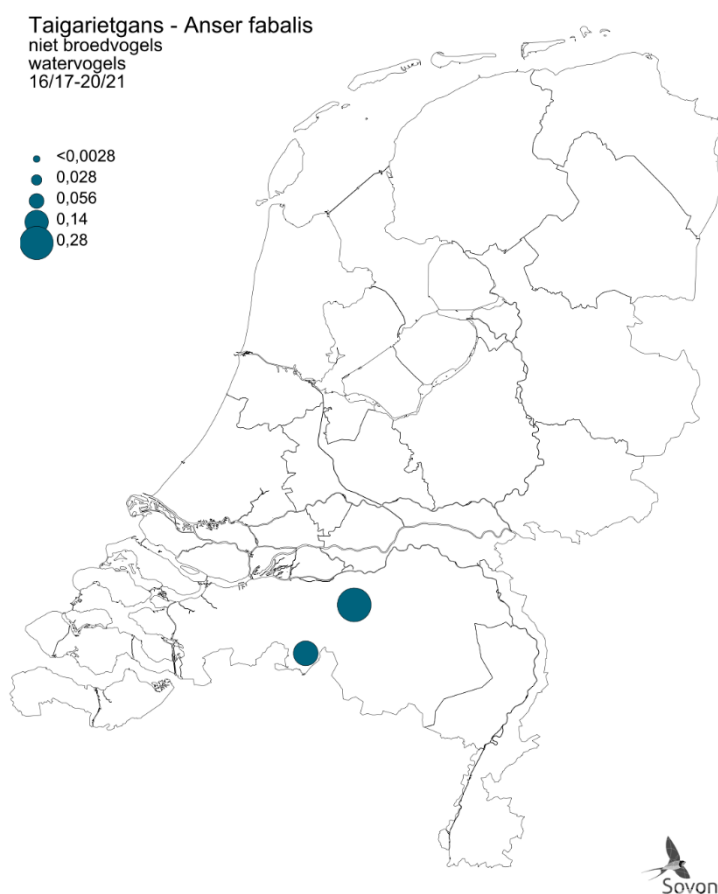
3.2 Voedsel

De taigarietgrans is een planteneter en foerageert voornamelijk op gras, maar soms ook op stoppelvelden van maïs, granen en op oogstresten van suikerbieten en aardappelen.

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De Nederlandse winterpopulatie van de taigarietgans omvatte naar schatting maximaal 1-22 vogels in de periode 2015/16-2020/21. Na een sterke afname van het aantal overwinteraars sinds 1990 zijn er op dit moment geen vaste pleisterplaatsen van de taigarietgans meer in Nederland. Incidenteel worden in het noordoosten van Nederland en in Noord-Brabant nog (betrouwbare) waarnemingen van solitaire vogels verricht. In de omgeving van de Kampina waren tot voor kort nog taigarietganzen voor langere tijd aanwezig. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

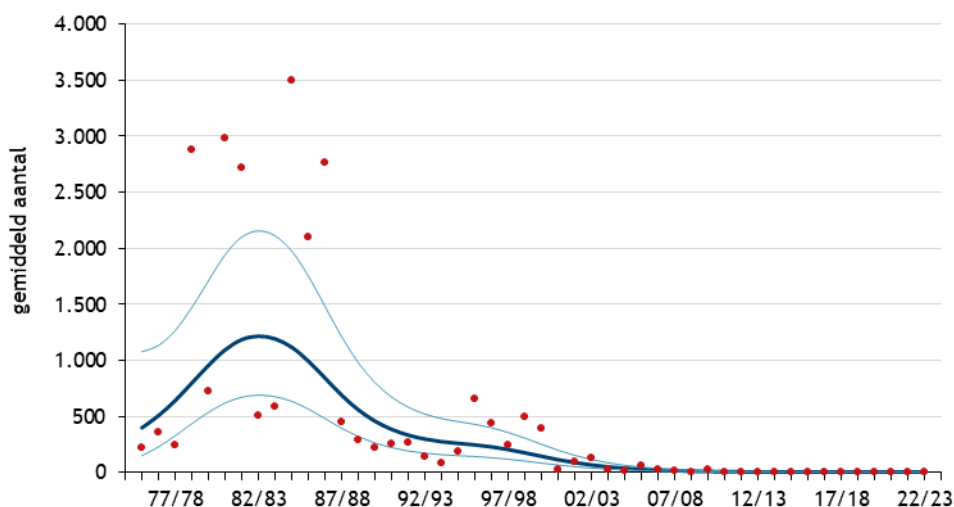
Verspreiding van de taigarietgans als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de taigarietgans als niet-broedvogel laat zowel op de lange termijn (1980/81-2022/23) als de korte termijn (2011/12-2022/23) een sterke afname zien.

Er zijn aanwijzingen dat taigarietganzen begin 20^e eeuw nog algemene overwinteraars waren. Tussen 1970 en 1990 fluctueerden de winteraantallen met pieken in koude tot strenge winters (Koffijberg *et al.* 2011, de Jong 2018). Tijdens de koude winters halverwege de jaren tachtig kende het voorkomen een zwaartepunt in de oostelijke helft van het land, met name Drenthe, Overijssel, het rivierengebied en Noord-Brabant. Vanaf begin jaren negentig daalden de aantallen snel. Deze ontwikkeling valt samen met een algehele afname van de broedpopulaties in de taigazone en met een inkrimping van het winterareaal (Fox *et al.* 2010, 2016). Ten tijde van de laatste atlasperiode in 2013-2015 werden de winteraantallen geschat op maximaal 20-60 vogels. Intussen is de soort zo schaars geworden in ons land dat de maandelijkse tellingen geen volledig overzicht van het voorkomen geven: slechts incidenteel worden er nog exemplaren gezien. De laatste relatief 'grotere' influx vond plaats in 2014/15 (maximaal 16) en 2016/17 (maximaal 20). Deze waarnemingen vonden plaats in een gebied rond Helvoirt in Noord-Brabant. Als slaapplek werd de Kampina gebruikt. Dit gebied was voorheen één van de vaste pleisterplaatsen voor de soort in Nederland (Hornman *et al.* 2016, 2019), maar ook hier worden intussen niet meer elk seizoen vogels gezien (Hornman *et al.* 2020). In 2021 zijn er nog een aantal goed gedocumenteerde waarnemingen gedaan van enkele vogels in het noorden van het land (waarneming.nl). Er kwamen geen meldingen meer binnen van de voormalige traditionele locaties. De taigarietgans kan inmiddels worden beschouwd als een zeldzaamheid in Nederland. Waarnemingen zijn vaak omstreden als het gaat om de determinatiekenmerken van bepaalde vogels (EGMP 2021). Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de taigarietgans als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022¹

i. Verspreidingsgebied: zeer gunstig

Sinds eind jaren tachtig zijn de aantallen sterk afgenomen. De taigarietgans kan inmiddels worden beschouwd als een zeldzaamheid in Nederland. De aspect verspreidingsgebied wordt daarmee als 'zeer ongunstig' beoordeeld.

ii. Populatie: zeer gunstig

Aangezien de taigarietgans tegenwoordig een zeldzaamheid is, en de aantallen op de lange termijn (1980/81-2019/20) sterk zijn afgenomen, wordt het aspect populatie als 'zeer ongunstig' beoordeeld.

iii. Leefgebied: gunstig

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat het leefgebied niet op orde is, waardoor dit aspect als 'gunstig' is beoordeeld.

iv. Toekomstperspectief: zeer ongunstig

Door de korte termijnafname in combinatie met de aard van de belangrijkste knelpunten is ook het toekomstperspectief als 'zeer ongunstig' beoordeeld.

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de taigarietgans als niet-broedvogel is in 2022 als zeer ongunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI-beoordelingen zijn².

In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI op alle aspecten nog als 'gunstig' beoordeeld. Deze beoordeling beruiste echter op inmiddels herziene getallen. Toentertijd was nog niet duidelijk dat de aantallen in Nederland verblijvende taigarietganzen in de periode 1999/00-2003/04 door determinatieproblemen te hoog waren ingeschat (Koffijberg *et al.* 2011, van Kleunen *et al.* 2016).

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Populatie	gunstig	gunstig	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	gunstig	matig ongunstig	zeer ongunstig
Beoordeling SvI	gunstig	gunstig	zeer ongunstig	zeer ongunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor de uitbreiding tot een populatie van ten minste 80 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Klimaat*: gemiddeld zachtere winters ten gevolge van klimaatverandering maakt het vogels mogelijk om noordelijker te overwinteren, wat zeer waarschijnlijk van invloed is op de bij ons overwinterende aantallen. Ten westen van de rivier de Elbe komen forse overwinterende aantallen nauwelijks meer voor (Koffijberg *et al.* 2011, Marjakangas *et al.* 2015).
- *Verstoring*: binnen de Nederlandse overwinteringsgebieden kan verstoring een licht negatief effect op de populatie hebben. Zowel op slaapplaatsen als voedselterreinen is de gevoeligheid van de taigarietgans voor verstoring groot. Als belangrijkste bronnen van verstoring gelden laagvliegende (sport)vliegtuigen, helikopters en agrarische werkzaamheden (Foppen *et al.* 2016).

¹ Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

² Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNV 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

Invloeden van buiten Nederland

De in Nederland geconstateerde neergaande trend komt overeen met de afname van de gehele flyway-populatie en wordt in nog sterkere mate veroorzaakt door verkorting van de trekweg, waardoor Nederland niet meer regelmatig onderdeel van de Flyway is (zie drukfactor klimaat). De oorzaken voor de afname zijn nog niet opgehelderd, maar moeten internationaal onder andere worden gezocht in een hoge jachtdruk (Marjakangas *et al.* 2015). De soort wordt zwaar bejaagd (zowel legaal als illegaal) langs de trekweg en deels ook in het overwinteringsgebied. Andere factoren die mogelijk een (beperkte) rol spelen in de broed-, pleister- en overwinteringsgebieden buiten Nederland zijn toenemend boot-, vlieg- en wegverkeer gerelateerd aan jacht en de uitbreidende olie- en gasindustrie, recreatie en bosbouw (waardoor o.a. hoogveengebieden verdwijnen). Deze activiteiten kunnen leiden tot verstoring, habitatverlies, fragmentatie en/of degradatie van het leefgebied. Natuurlijke vegetatiesuccessie waardoor foerageergebied ongeschikt wordt, predatie (met name in de broedgebieden) en loodvergiftiging kunnen tevens een negatieve invloed hebben (Marjakangas *et al.* 2015). Ten aanzien van de gehele flyway-populatie bestaan er belangrijke kennislacunes met betrekking tot de schatting van de jaarlijkse populatieomvang, demografie, afbakening van vliegroutes en omvang van afschot (Marjakangas *et al.* 2015).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

Maatregelen ten behoeve van het herstel van de gehele flyway-populatie zullen vooral buiten het Nederlandse overwinteringsgebied moeten worden genomen. Het voorkomen in Nederland is zo zeldzaam dat beleid en maatregelen in de Nederlandse overwinteringsgebieden geen effect op de soort zullen hebben. Indien ergens een groep vogels in Nederland zou overwinteren dan is het van belang om na te gaan of de rust op de foerageerlocaties en slaapplaatsen is gewaarborgd. In de praktijk is er nu in Nederland nog steeds voldoende geschikt leefgebied.

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Waarborgen rust bij foerageergebieden en slaapplaatsen		x	

8. Bronnen

- EGMP. 2021. Population Status and Assessment Report 2021. EGMP Technical Report No. 19 Bonn, Germany.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Fox A.D., Ebbinge B.S., Mitchell C., Heinicke T., Aarvak R., Colhoun K., Clausen P., Dereliev S., Farago S., Koffijberg K., Kruckenberg H., Loonen M.J.J.E., Madsen J., Mooij J., Musil P., Nilsson L., Pihl S. & van der jeugd H. 2010. Current estimates of goose population sizes in western Europe, a gap analysis and an assessment of trends. *Ornis Svecica* 20: 115-127.
- Fox A.D., Hobson K.A., de Jong A., Kardynal K.J., Koehler G. & Heinicke T. 2016. Flyway population delineation in Taiga Bean Geese *Anser fabalis fabalis* revealed by multi-element feather stable isotope analysis. *Ibis* 159: 66-75.
- Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., Klaassen O., van Winden E., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2016. Watervogels in Nederland in 2014/2015. Sovon rapport 2016/54, RWS-rapport BM 16.15. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Els P., van Kleunen A., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2019. Watervogels in Nederland in 2016/2017. Sovon rapport 2019/01, RWS-rapport BM 19.01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Els P., Kleefstra R., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2020. Watervogels in Nederland in 2017/2018. Sovon rapport 2020/01, RWS-rapport BM 19.18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- de Jong A. 2018. Taigarietgans *Anser fabalis fabalis*. Pp. 74 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018, Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Koffijberg K., Hustings F., de Jong A., Hornman M. & van Winden E. 2011. Recente ontwikkelingen in het voorkomen van Taigarietganzen in Nederland. *Limosa* 84: 117-131.
- Marjakangas A., Alhainen M., Fox A.D., Heinicke T., Madsen J., Nilsson L. & Rozenfeld S. (Compilers) 2015. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Taiga Bean Goose *Anser fabalis fabalis*. AEWA Technical Series No. 56. Bonn, Germany.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNVN. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Taigarietgans niet-broedvogel. <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22053>. Geraadpleegd op 19/11/2024.